

ZPĚTNÝ ODBĚR VÝROBKŮ dle § 38 zákona č. 185/2001 Sb.

Zpětný odběr výrobků nabídnutých ke zpětnému odběru jsou povinny zajistit právnické osoby nebo fyzické osoby oprávněné k podnikání, které výrobky uvedené v § 38 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“) vyrábí nebo uvádí na trh v České republice výrobky zahraničního výrobce (dále jen „povinná osoba“), a to bez ohledu na výrobní značku a do výše, které za vykazované období stanovené podle odstavce 10 tohoto ustanovení vyrobí nebo doveze – úprava definice zákonem č. 7/2005 Sb., kterým se mění zákon o odpadech.

Povinnost zpětného odběru se vztahuje s účinností od 23. února 2002 na následující komodity:

- oleje jiné než surové minerální oleje a surové oleje z živičných nerostů, přípravky jinde neuvedené ani nezahrnuté obsahující nejméně 70 % hmotnostních olejů, jsou-li tyto oleje podstatnou složkou těchto přípravků,
- elektrické akumulátory,
- galvanické články a baterie,
- výbojky a zářivky,
- pneumatiky,

a s účinností od 1. ledna 2003 na

- chladničky, mrazicí zařízení a jejich kombinace, určené pro použití v domácnostech – *s účinností od 13. srpna 2005 bude bod nahrazen bodem elektrozařízení pocházející z domácností - nahrazení bodu v důsledku transpozice směrnice č. 2003/95/EC a 2003/96/EC (zákon č. 7/2005 Sb., kterým se mění zákon o odpadech); tento bod zahrnuje použité elektrozařízení pocházející z domácností nebo svým charakterem a množstvím jemu podobný elektroodpad od právnických osob a fyzických osob oprávněných k podnikání [§37g písm. f)].*

Podrobnosti provedení zpětného odběru jsou ošetřeny vyhláškou č. 237/2002 Sb., o podrobnostech způsobu provedení zpětného odběru některých výrobků ve znění vyhlášky č. 505/2004 Sb., která nabyla účinnosti 1. října 2004. Úprava vyhlášky byla vyvolána novelizací zákona o odpadech (zákonem č. 188/2004 Sb., kterým se mění zákon o odpadech), která s účinností od 23.4.2004 ruší poslední větu § 38 odst. 7 zákona o odpadech definující možnosti splnění povinnosti zpětného odběru a to za účelem ponechání volnosti povinným osobám při volbě způsobu, kterým splní svou povinnost zpětně odebírat od spotřebitelů použité výrobky.

Základní povinnosti a teze zpětného odběru:

Povinnost zpětného odběru se vztahuje na výrobky dodávané spotřebiteli, který je definován zákonem č. 643/1992 Sb., o ochraně spotřebitele ve znění pozdějších předpisů jako „fyzická nebo právnická osoba, která nakupuje výrobky nebo užívá služby k jiným účelům než pro podnikání s těmito výrobky nebo službami“. Osoby vyrábějící nebo uvádějící na trh výrobky, které nejdou do oběhu spotřebiteli, nejsou povinnými osobami ve smyslu § 38 zákona o odpadech.

Zpětný odběr se vztahuje na všechny uvedené použité výrobky bez ohledu na datum jejich výroby, resp. uvedení na trh, tedy i na ty, které byly vyrobeny, nebo uvedeny na trh v ČR kdykoliv před datem 23. února 2002 (u elektrozařízení pocházejících z domácností - 6. ledna 2005). Vznik povinnosti se nevztahuje k datu výroby, nebo uvedení výrobku na trh v ČR, ale k datu v souvislosti se zbavováním se výrobku (spotřebitel vyřazuje výrobek v době nabytí platnosti zpětného odběru, ten se stává použitým a předává ho povinné osobě). Zpětný odběr se nevztahuje na výrobky, které se staly odpadem (podle § 3 zákona o odpadech) před jejich předáním povinné osobě.

V případě, že fyzická osoba (občan obce) nevyužije systém zpětného odběru použitých výrobků, nakládá s nimi jako s komunálním odpadem nebo nebezpečnými složkami komunálního odpadu podle obecně závazné vyhlášky obce dle § 17 zákona o odpadech a odkládá je na místa určená obcí.

S účinností od 13. srpna 2005 lze zpětný odběr použitého výrobku odmítnout v případě, že použitý výrobek z důvodu kontaminace ohrožuje zdraví osob, které zpětný odběr provádějí (např. vyhláška č. 184/1999 Sb., kterou se stanoví postup hodnocení rizika nebezpečných chemických látek pro zdraví člověka, vyhláška č. 89/2001 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací podle kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli).

Povinná osoba

musí použité výrobky nabídnuté ke zpětnému odběru odebrat od spotřebitele bez nároku na úplatu a dále zajistit jejich využití nebo odstranění v souladu se zákonem o odpadech a prováděcími právními předpisy, a to do konce kalendářního roku následujícího po kalendářním roce, v němž byly odebrány,

je povinna informovat spotřebitele prostřednictvím posledního prodejce (právnícká osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, která prodává spotřebiteli výrobky podléhající zpětnému odběru) o způsobu provedení zpětného odběru výrobků. Informaci o možnostech zpětného odběru svého výrobku poskytuje povinná osoba poslednímu prodejci obvyklým způsobem (např. v průvodní dokumentaci, na dodacím listu, letákem nebo elektronicky - internetem),

s účinností od 13. srpna 2005 výrobce elektrozařízení dále zajistí informování spotřebitele dle § 38 odst. 4 písm. a) až c),

musí zajistit dostupnost míst zpětného odběru jako míst prodeje výrobků, tzn. zřídit minimálně jedno místo zpětného odběru v každé obci nebo v každém městském obvodu nebo městské části, kde se prodejny těchto výrobků nachází.

zpracovává o plnění povinností zpětného odběru roční zprávu za uplynulý kalendářní rok a zasílá ji na MŽP do 31. března (požadavky na obsah této zprávy jsou uvedeny v § 20 vyhlášky MŽP č. 383/2001 Sb., o podrobnostech nakládání s odpady ve znění pozdějších předpisů, formulář roční zprávy je uveden v příloze č. 19 vyhlášky č. 383/2001 Sb.),

může na základě písemné dohody s obcí využít ke splnění své povinnosti systém sběru a třídění komunálních odpadů stanovený touto obcí. I v tomto případě musí být proveden zpětný odběr použitých výrobků bez nároku na úplatu (náklady spojené se zpětným odběrem nese povinná osoba).

Poslední prodejce

je povinen při prodeji výrobků, na které se vztahuje povinnost zpětného odběru předat prvotní informace od povinných osob o způsobu zajištění jejich zpětného odběru přímo spotřebiteli. Informace musí minimálně obsahovat:

- a) název, adresu a telefonní spojení místa zpětného odběru,
- b) druhy zpětně odebíraných výrobků,
- c) provozní dobu zpětného odběru,
- d) upozornění na bezplatnost zpětného odběru.

V případě, že tak neučiní, je povinen použité výrobky bezplatně odebrat přímo v provozovně, a to bez nároku na úplatu od spotřebitele, po celou provozní dobu a bez vázání odebrání použitých výrobků na nákup nového zboží.

V případě provádění zpětného odběru přímo v provozovně posledního prodejce musí být místo zpětného odběru použitých výrobků zřetelně označeno nápisem "Místo zpětného odběru použitých výrobků", přičemž slova "použitých výrobků" mohou být nahrazena názvem výrobku, který se na tomto místě odebírá. Toto označení musí být čitelné z míst přístupných pro spotřebitele.

Kontrolní činnost

Kontrola a vymáhání plnění povinností zpětného odběru je úkolem České inspekce životního prostředí, která může na základě zjištěných nedostatků uložit sankci dle § 66 odst. 3 písm. f zákona o odpadech až do výše 1 000 000 Kč tomu, kdo nezajistí zpětný odběr použitých výrobků určených ke zpětnému odběru nebo nesplní jinou povinnost související se zpětným odběrem.

Současný stav zpětného odběru

Odbor odpadů MŽP pověřil k posuzování a vedení evidence ročních zpráv povinných osob o plnění povinnosti zpětného odběru v rámci České republiky Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. M. - Centrum pro hospodaření s odpady. Aktuální analýzu zpětného odběru výrobků dle § 38 zákona o odpadech v roce 2002 a 2003 naleznete [zde](#).

Systemy pro kolektivní plnění povinností zpětného odběru

Ustanovení § 38 zákona o odpadech včetně vyhlášky č. 237/2002 Sb. ponechává povinným osobám volnost při výběru způsobu, jakým povinnosti zpětného odběru splnit. Kromě možnosti individuálního plnění je zajišťován zpětný odběr u tří následujících komodit i formou kolektivního plnění:

- chladničky, mrazicí zařízení a jejich kombinace, určené pro použití v domácnostech (od 13. srpna 2005 elektrozařízení pocházející z domácností) - APUSO plus, a.s.

Subjekt založila v roce 2001 Asociace původců a subjektů nakládajících s odpady – APUSO. V roce 2003 společnost zaměřila svoji činnost na vznik, rozvoj a provoz Integrovaného systému zpětného odběru chladniček pro použití v domácnostech. Cílem společnosti je vytvoření funkčního systému zpětného odběru, odděleného sběru elektrických a elektronických zařízení.

- chladničky, mrazicí zařízení a jejich kombinace, určené pro použití v domácnostech – PRAKTIK Liberec, s.r.o.

System zpětného odběru použitých chladniček z domácností provozuje společnost PRAKTIK Liberec, s.r.o. od roku 2003.

- přenosné baterie a akumulátory - ECOBAT, s.r.o.

Největší firmy působící na trhu s přenosnými bateriemi v ČR jsou od roku 1999 organizovány v Českém sdružení výrobců a dovozců přenosných baterií (Czech portable battery association). V roce 2001 uzavřelo sdružení s Ministerstvem životního prostředí tzv. *Dobrovolnou dohodu*, jejímž hlavním účelem je zejména vytvořit a dále rozvíjet komplexní systém nakládání s použitými elektrickými akumulátory, galvanickými články a bateriemi, umožňující plnění závazku ČR vyplývajících z členství v EU. Závazek výrobců o vytvoření kolektivního systému pro zpětný odběr přenosných baterií a akumulátorů vyústil 23.9.2002 v založení systému ECOBAT. System řeší sběr a zpracování veškerých elektrických akumulátorů, galvanických článků a baterií bez ohledu na elektrochemický typ do hmotnosti 750 g.

- výbojky a zářivky - RECYKLACE EKOVIK, a.s.

V roce 2002 byla za účelem zajištění systému zpětného odběru použitých zářivek a výbojek vyčleněna související činnost ze společnosti EKO-VUK, s.r.o. a převedena do nově založené společnosti Recyklace EKOVIK, a.s.